

Bijlagen bij het artikel

VIER VOORMALIGE ORGELS IN DORDRECHT

van Auke Hendrik Vlagsma

in *Het Orgel*, jaargang 104 (2008) nummer 5

Bijlage I

Augustijnenkerk, het contract van Kam en Van der Meulen, 19 juli 1843

Bestek en voorwaarden wegens het repareren, schoonmaken en verbeteren van het orgel in de Augustijnekerk.

Art. 1

Het geheele orgel zal uit elkander worden genomen, de mondstukken van de windladen worden afgeschroefd, dezelve alsmede de windladen, slepen en dammen, goed schoongemaakt en gereinigd, en al het gebrekkige hersteld, en de windverliezen in de laden en afleidingen worden dichtgemaakt.

Art. 2

De blaasbalgen zullen uit hunne stellingen worden uitgenomen, en geheel uit elkander worden gesneden, daarna gezuiverd zijnde op nieuw belederd worden, en wel volgens de na te melden bepalingen. De vouwen zullen van binnen in hunne draaipunten met dubbele riemen worden gedekt en van buiten met enkele, zij zullen aan de bladen worden gehecht met ledere hechtzels dewelke eerst aan de bladen en vervolgens om de vouwen worden heengetrokken en gelijmd, hetgeen alles weder zal worden gedekt met zware sterke riemen.

De broeken zullen mede van zwaar gemoedig leder zijn, en voorzien worden van goede hoeken en hartstukken. De kanten der bladen zullen vervolgens over het leder beveiligd moeten worden met lijsten, vastgehecht met houten pennen.

De belering zal moeten geschieden met wit geitenleder, alles sterk, digt en beparben, zoo als dergelijk werk behoort.

Het mechaniek der blaasbalgen zal in eenen goeden staat worden gebracht, en de balgen wederom in hunne stelling gelegd, en in vereeniging met het orgel gebracht zijnde, zal de wind tot eene digtheid van 34 à 36 graden gebragt worden en bij alle balgen, in welken stand die ook komen dezelfde moeten zijn.

Art. 3

Al het binnen Fluit pijpwerk zal worden schoongemaakt, het gebrekkige volkomen hersteld, de pijpen opgerond en alles tot een vlugge aanspraak gebragt, krachtig en gelijk van sterkte, iedere stem zooveel mogelijk in zijn eigen karakter, zullende al het pijpwerk geïntoneerd en gestemd worden, en vervolgens in eene gelijk zwevende Temperatuur gelegd in de Octaaf 4' van het Manuaal.

Art. 4

De tongwerken zullen worden veranderd naar de navolgende bepalingen. De corpussen zullen tot eene goede en doelmatige mensuur worden gebragt, zoowel in hunne lengte als wijdte, en

voor zoo ver de grootte corpussen te klein zijn, zullen dezelve hooger opschieten en nieuwe grootte worden bijgemaakt. Alle geene welke van achteren versneden of verkort zijn, zullen verbeterd en de openingen gedigt worden, zullende de aannemers voor al de onbruikbare, andere in de plaats moeten leveren van voldoende specie. De mondstukken moeten insgelijks op eene doelmatige mensuur worden gebragt en de te kleine door anderen vervangen worden. Op alle mondstukken zullen nieuwe tongen worden gemaakt, van hard geslagen geel koper. De stemkrukken zullen mede worden verbeterd, en voor de gebrekkige of onbruikbare andere in de plaats worden gebragt. De tongwerken zullen ene vaste ronde en gelijke toon of geluid moeten hebben, vlug een goed van aanspraak.

Art. 5

De tegenwoordige Trompet 16 voet discant van het Hoofd Manuaal zal vervangen worden door een Fagot 16 voet beginnende met groot C en de oude Trompet zal voor zoo verre zulks het materiaal betreft gebruikt worden, de nieuwe corpussen zullen bestaan uit 75 deelen lood en 25 deelen tin. De mondstukken, krukken en tongen zullen genomen moeten worden van geel koper, naar de eisch bewerkt, de stevels van wagenschot.

Art. 6

Het gezichtspijpwerk zal worden afgehaald en behoorlijk opgerond, de voeten der pijpen, welke in elkander zijn gezakt, zullen losgemaakt behoorlijk in hunne vorm gebragt en daarna wederom in elkander gesoldeerd worden. Verder zullen de aannemers alle de gebreken welke zich aan dit pijpwerk opdoen herstellen en de in het gezigt komende zijden behoorlijk op polijsten.

Art. 7

De handclavieren zullen uit het werk worden genomen, de tegenwoordige koppeling vervangen door eene doelmatige trekkoppeling, die de twee clavieren verbind, en die door middel van een registerknop geplaatst, daar waar die voor den organist het gemakkelijkst is, onder het spelen kan worden af en aan gezet. Al de materialen en het mechaniek daartoe is voor rekening van den aannemer.

Art. 8

De orgelmakers zullen het orgel in de best mogelijke staat opleveren, alles goed en zuiver geïntoneerd en gestemd vlug en gelijk van aanspraak. Zij zullen tot het uitnemen en plaatsen der blaasbalgen geassisteerd worden door den timmerman, deze zal ook maken ... stuks houten pijpkerens, welke het eigendom van de kerk blijven.

Wanneer het orgel gestemd moet worden zal ook de gewone orgeltrapper hun ten dienste zijn. Verder zullen alle kosten hetzij van leverantie, arbeidslonen, transporten reis of kostgelden voor de aannemers of hunne werklieden, hoe ook genaamd, geheel en al voor rekening van de aannemers, zullende in geen geval, eenige buitengewone declaratie gelden zijn boven de na te melden som van aanneming.

Heeren Aanbesteederen behouden aan hun het regt, om na het afgemaakte werk door een of meer deskundigen te laten examineeren, zullende wanneer bij een dergelijke examinatie iets mogt komen te ontbreken, de aannemers verpligt zijn, zulks ten hunne kosten te herstellen ten genoegen van Heeren Besteederen.

Art. 9

De aannemers zullen bij de goedbevinding van het werk het geheele bedrag van hunne aangenomene penningen ontvangen.

Art. 10

De aannemers zullen tien achtereenvolgende jaren, voor het door hun gemaakte werk instaan,

zij zullen alle gebreken die zich in gemeld tijdvak aan het orgel, hetzij door een gebrekkige bewerking of door het gebruik van slecht materiaal van het door hun vernieuwde werk mogten opdoen, ten hunnen kosten moeten vernieuwen, zonder eenig tegenzeggen of iets deswegens te mogen declareren.

Heeren Aanbestederen verplichten zich daarentegen hierbij om het orgel alle jaren eenmaal te laten stemmen en door de aannemer te laten onderhouden, volgens een nader te maken contract, waartoe ten ander zijde, de aannemers zich ook verbinden, op alle welke voorwaarden, de ondergetekende verklaren bereid te zijn, het orgel in de Augustijnekerk geheel in order te brengen voor een somma van Eenduizend Eenhonderd Tweeennegentig Gulden.

Dordrecht 19 juli 1843

(was getekend)

Kam en Van der Meulen

Bijlage II

Lutherse kerk, contract met Jan Bosschieter voor het beeldhouwwerk

Contract ende voorwaarden waarop de Eerwaarde kerkenraed der Lutherse gemeente zullen aanbesteden het maken en leveren van enige Beeldthouwerij boven het orgel in desselfs kerk, staande en gelegen binnen dese stadt. En zulks zoals volgens tijkeningh aan haar zal verthoont werden, zullende den aannemer gehouden weze om het zelve in den tijd van 4 weken gereet te hebben op verbeurte van twaalf gulden. En zulks voor dien tijd klaar zijnde zal daar voor genieten een premie van een goude ducaadt, wijders is condiezie dat alles wel behoortijk en naar de const moet gemaekt zijn, waar over de aanbesteders konstenaers zich dies verstaande zullen mogen laten oordeelen. En zulks zo niet wesende zal den aennemer gehouden zijn het zelve voor sijne rekening te houden. Aldus over een gekomen in Dordrecht den 3 november 1733. Was getekent Jan Bosschieter.

Bijlage IIIa

Waalse kerk, het contract met Thomas Houben¹

Conditien waar op de leden van den Kerkenraet van de Walsche gemeente binnen de stad Dordrecht aenbesteden het maken en stellen van een orgel in de Walsche Kerk binnen de voorsz. Stadt.

Het groot Werk

1. Prestant van 8 voet
2. Bourdon van 16 voet
3. Holpijp van 8 voet
4. Quintadena van 8 voet
5. Octaef van 4 voet
6. Quint octaef van 3 voet
7. Super octaef van 2 voet
8. Flajolet van 2 voet fluijtwerk
9. Mixtuur van 2 voet sprekende vier dik CGCG, te repeteren op de middelse C en sprekende op 1½ voet GCGC, dit register te halveren op de middelste C
10. Cornet discant 2 voet sprekende op de middelste CGCE
11. Trompet van 8 voet, gehalveert op de middelste C

Het rughwerk

1. Prestant van 4 voet
2. Prestant discant uijt 8 voet, komt aldus te spreken op de middelste C op 2 voet
3. Holpijp van 8 voet
4. Holfluijt van 4 voet, gedekt met toppen of roeren
5. Octaaf van 2 voet
6. Mixtuur 1 voet vier dik sprekende CGCG, te repeteren op de tweede octaaf 3/4 voet GCGC en op de derde C uts. als op de onderste C en op de vierde C als op de tweede C, dit register te halveren
7. Sexquialter diskant 3/4 voet sprekende GE
8. Kromhoorn van 8 voet

Alle pijpen moeten zijn van het beste engels Loot en de voorste pijpen versilverd.

De toon van het orgel moet wezen ordinaris flute dous toon om er onder te kunnen musiceeren.

Het Accoord van het orgel moet wezen dat er 8 suijsvere grote terzen in een octaaff zijn.

Den aanneemer zal ook moeten maken de secreetladen, wintkas ofte buijsen ter lengte en breete na vereijs van 't werk met desselfs schuijflaaden van droog eijken hout en met engels of frans leer bekleet, van binnen wel voorzien met kopere veeren, en verder dat hetzelfde van koper en ijzer van nooden zal zijn en dat geene dat somwijle van ijserdraet gemaekt wert alle van koper draat te serveren.

De tuijmelaars en trekkers moeten sijn naar vereijs van het werk en door den aennemer van goet gaaf ijzer besorgt werden, en door een smit gemaakt sijn.

De clawieren sal den aennemer moeten maken van wit ijvoor en swart ebbenhout en moeten de twee klavieren aan malkanderen gekoppelt sijn, de koppeling gehalviert doende het bovenste clawier het onderste spreken, het pedaal aen te hangen aan het bovenste klavier op 2 octaven C D E-mol en E en moet het klavier sijn Rukkers breete 4 octaven voluijt 29 platte touchés en 20 verhevene. De verhevene moeten geschikt sijn om de vingers tussen beijde te setten om accoorden te grijpen en voor ijder klavier een tremblant als ook een speervintiel off afsluijting, moetende de halve registers aan de koppeling beginnen voor de regterhand van de middelste C en soo vervolgens.

Nog sal den aannemer moeten leveren drie blaesbalken ter lengte van 10 en breed 5 voeten.

En sal den aennemer ook gehouden sijn te maken de kassen zoo van het groot als van het rugwerk van goet droog eijkenhout nevens het leijst en snijwerk daar aan volgens de tijkening off soo als hem nader sal werden opgegeven nogtans met die verandering dat op bijde de sijden van d'orgel geen snijwerk zal behoeven te maken gelijk ook geen festonnen op het leijstwerk.

Den aannemer sal het werk op het spoedigste moeten klaer maken en tot sijnen kosten en risico binnen de stadt van Dordrecht brengen en in een volkomen staat en goede ordre stellen, zullende aan hem wegens de aanbesteders gegeven werden een persoon tot sijn hulpe en het opmaken, blasen als andersints daer hij die toe nodig sal hebben.

Nog sullen de aanbesteders gedurende den aennemer sijn besigheden in het in malkanderen voegen en verder completeren vant voorsz. werk aen hem inruijmen de consistorie en laten volgen turff en keersen tot souderen en ander gebruik.

De aanbesteders zullen aen haer houden en selfs bekostigen de sluijtinge voor de blaesbalken, het ocksael en de ijzere ankers daer d'orgel aenhangt dog sal den aennemer in alles behulpsaam moeten sijn, die ook aenneemt al het verdere te besorgen dat tot een goet orgel behoort alschoon het in dit bestek niet was geexpresseert en dat tot volkome genoegen van de aanbesteders.

De aanbesteders zullen voor al het voorschrevene aen den aennemer betalen seventien hondert guldens, te weeten sevenhondert en vijftig guldens als den aennemer met het werk ter steede Dordrecht sal gekomen sijn, sevenhondert en vijftig guldens zoo gauw het werk van alles in goede staet en gangvaerdig sal sijn tot genoegen van de aanbesteders.

De resterende tweehondert guldens sal tot versekering van goet werk ter gerustheijt van de aanbesteders nog een jaer onder haer behouden werden en niet kunnen werden gevordert tenzij den aennemer nog alsdan ten genoegen van aanbesteders off ter decisie van onpartijdigen het werk volpreezen oplevert, sullende aen den aannemer in sulken gevalle hier boven nog gegeven werden een vereering ter discretie van de aanbesteders.

Aldus geaccordeert met Thomas Houben orgelmaker tot Ratingen en hier van gemaakt twee eensluijgende instrumenten bij ons over en weeder ondertekent.

Was getekent:

J. Comperal, leeraer der Walsche gemeente binnen Dordrecht

H.G. Certon, predikant als boven

Adriaen Braeds Jacobssoon, ouderlingh

Jan Backus, ouderlingh, Joan Becius, ouderlingh

Hendrik Lepa, ouderlingh

Jacobus de Daas, diaken

Thomas Houben

Jacob Roket, diaken

orgelmaker tot Ratingen

Jan van Breda, diaken

Bijlage IIIb

De bewaard gebleven brieven met betrekking tot het Houben-orgel in de Waalse Kerk te Dordrecht

a. Het briefje met de aantekeningen van Houben op het conceptbestek

'Op het nevensgaende besteck tot het stellen van een Orgel heeft den orgelmaker die dit soude aennemen onder andere geschreve'.

1. Dat terwijl in het groot werck een Trompet van 8 voet comt hij ook seer noodig oordeelt een Quintadena van 8 voet daer in te moete coomen.

2. Ook dat dienstig is dat in het rugpositief een tongwerck inkomt waertoe hij opgeeft om daer van een te kiezen de drie volgende

- Een Dulciana ┌
- Een Kromhoorn ┌ van 8 voet
- Een Vox Humana └

3. Hij oordeelt dat dit orgel 26 à 27 voet in de kerck moet inspringen sijnde volgens sijn calculatie:

3½ voet voor het rugpositief

4 voet tussen het rugpositief en den grooten orgel

4½ voet voor den grooten orgel

3 à 4 voet agter den grooten orgel voor den treeder van blaesbalken

10¼ voet voor de blaesbalken

25¼ à 26¼ voet

4. Den grooten orgel sal breed vallen ruim 12 voet en hoog 25 voet

Het rugpositief sal breed vallen 9 voet

De kerck is langwerpigh en is breed 33 voet

5. In het besteck staet dat het orgel moet spreek operaes toon.

Hier op schrijft den orgelmaker dat terwijl het orgel moet sijn Assen toon dat dit meer kost als cornetten toon

Te informeeren of dit concept van den orgelmaeker in allen deelen goet is en wat voor een register van de drie voorsz. zou verkiesen in het rugpositief te stellen.

Soo mede of Operaes en Assentoon een en het selfde is en of dese toon wel goet is om musiek te componeeren, zijnde sommige van gedachte dat dese toon te laegh is en niet in staet om met fluijt ofte hoitbois daer onder te speelen. Ook nogh ofte niet een tijkening soude cunne besorgt werden, op wat voet dese orgel sig van vooren in de kerck best soude vertoonen.

b. Het commentaar en tevens advies van Veldcamps en Pitton

'Remarque op de aanmerkingen van den orgelmaker op het bestek van een nieuwen orgel te

maken, voor de kerkenraadt der Walse gemeente binnen de stad Dordrecht'

1. Wij ondergeschrevenen oordeelen ook goet dat 'er een Quintadeena van 8 voet in het boovenwerk behoort te weesen, tot meerder versterkingh van het gront geluidt, dogh niet uijt hoofde (:volgens sijn seggen:) dat er een Trompet van 8 voet in is.

2. Het soude niet kwaat weesen dat er in 't rugwerk een tongwerk in wierde gemaakt bij aldien dat de kas een reght tongwerk van 8 voet soude kunnen bevatten, 't welk onmogelijk is, door de laaghte van de kas, om dat deselve alleen geschikt is tot een werk van 4 voet.

-Maar een Dulciaan of Kromhoorn soude er wel in kunnen koomen, spreekende op 8 voet, dogh die registers hebben als dan haar lengte niet van 8 voet, maar van 4 voet, en werden door de groote der montstukken gebragt om op 8 voet te spreken en werden daar door seldom gemaakt dat deselve bestandigh in haar toon kunnen blijven staan.

-Maar dat die vrient een Voxhumana in het rugwerk voorstelt, verwondert ons, en doet ons gelooven dat hij weinigh ondervinding of ervarentheijt heeft, van over een orgel te adviseeren, laat staan een te maken. Maar bij aldien dat er inclinatie tot een voxhumana waar, soo behoorde de selve in het groot werk geplaast te werden. En soude als dan, nogh de verwagte uijtwerkinge niet geeven, om dat deselve niet hoogh genoegh kan geplaast werden. En dat een voxhumana booven in het orgel altijd behoort geplaast te werden, en dat op die hooghte als een derde clavier ordinaris gebouwt wert (:t welk hier niet sal weesen:) op dat het door het ver af zijn van de gront, of toehoorders, te beeter effect soude kunnen doen om een voxhumana te kunnen verbeelden.

-Maar al wiert deselve geplaast in deese bovenkas, van een 8 voetigh werk (:en aldus niet op sijn vereijste hooghte van een derde clavier:) soo behoort er nogh in dit boovenwerk te weesen, bij de vooren gemelte Quintadeena van 8 voet, nogh een Baarpijp van 8 voet. Alle het welke soo een werk merkelijk in prijs soude doen klimmen, sonder dat wij instaan soudn willen, dat een voxhumana, aldus geplaast, en met haar vereijste registers voorsien, dat effect soude geeven, 't welk men verwagt van een voxhumana, weegens de nabijheijt van de toehoorders. Te meer, men soude als dan ook geen bas met het Pedaal kunnen spelen of Bourdon kunnen gebruijken; en een voxhumana sonder bas is tegens de ordre van een orgel; of daar moest een vrij Pedaal bij gemaakt worden.

3. Aangaande de bouwingh van het orgel, dat het selve $26\frac{1}{4}$ voet ver in de kerk soude moeten uijtspringen, komt ons vreemt te vooren, te meer, om dat alhier voorleeden jaar in een paapse kerk bij Dalenoort even soo een orgel is gemaakt, als de Heeren Regenten soudn vereijssen, door den Mr. orgelmaker Rudolph Garrels tegenwoordig tot Delft wonende, daar de blaasbalken mede aghter het orgel liggen, dogh alle boven malkander en werden op zij getreden, en beslaan dus maar $6\frac{1}{2}$ voet voor de blaasbalken voor de kas 4, tusschen beide werken $3\frac{1}{2}$ [samen 14] 't rugwerk buijten 't fondement ofte laaste balk voor uijt staande, soo dat op deese manier 't selve gebouwt werdende merkelijk minder plaats soude beslaan.

4. Bij aldien aan ons genotificeert waar, of hier in gespecificeert stont de hooghte van de kerk, soo wel als de breedte, soo soudn wij wel een model hebben doen teijkenen, hoedat het orgel sigh van voren in de kerk soude moeten vertoonen, maar nademaal wij bij occasie de voornoemde Mr. orgelmaker Garrels alhier hebben ontmoedt, soo berichtte hij ons dat hij toekomende saterdagh eens tot Dordrecht moeste weesen, en wel geneegen waar, daar omtrent een teijkeningh te willen maken, en ook wel geneegen waar, het werk selfs te willen aanneemen bij aldien dat de Heeren Regenten niet finalijk met een ander waren geaccordeert.

Althans wij kunnen de Heeren verseecken dat hij een meester is, die op veel plaatsen proeven van sijn bequaamheijt gegeven heeft, en met veel lof verscheidene orgels gemaakt heeft, en daar hij een persoon is, die sijn reedelijk laat vinden omtrent de prijs, soo met als sonder de kas een orgel aan te neemen. En daarom hem gerecommandeert U Wel Edele als dan te gaan vinden, om persoonlijk met hem daar over te komen spreken.

5. Wat Assentoon is, is ons en in Hollant onbekent, en daarom in ons nu gesonden bestek gestelt Flute dous toon, welke allomme bekent is.

Wij vermeenen hier meede alle het volgende in voorgaande beantwoort te hebben en kunnen verseecken dat het met de waarheijt overeen komt, en dat alle orgelkenneren, sijn hier mede sullen moeten conformeeren beneffens tot de reforme van het bestek hier neevens gaande.

Adus geadviseert bij ons ondergeschreven organisten soo van de Groote Kerk, en Adjunct van de Nieuwe Kerk in 's Gravenhage den 14 julij 1727.

Æ.E. Veldcamps X Dit is het merk en signatuur
van Frans Pitton

c. Het voorstel van Veldcamps en Pitton voor het te maken orgel

'Memorie van reforme op het bestek, geformeert tot model, om een nieuwen orgel te maken in de Franse Kerk tot Dordrecht'

Boovenwerk en boven clavier lang clavier, vier volle octaven Rukkers formaat.

1. Prestant 8 voet, van suiwer tin, welker pijpen geplaatst moeten werden, vooraan in de kas, tot cieraat pijpen
*[van tin geordonneert tot meerder cieraat, en om dat beeter en helderder aanspreekt als van loot, en om niet genootsaakt te worden deselve dikmaels te overfoelien, als deselve swart is geworden]*²
2. Bourdon 16 voet, van loot
[2.3.4 en 8 geordonneert van loot te maken, om dat gedekte pijpen behooren sagt en mollijk aan te spreken]
3. Holpijp 8 voet, uts.
4. Quintadeena 8 voet, uts.
[hier bij gevoegt tot versterking van het gront geluijdt]
5. Octaaf 4 voet, van gemengde specie bestaande in 100 lb loot 30 lb tin
[5.6.7.9.10.11 geordonneert van gemengde specie te maken om de weekheijt van het loot te temporeeren, om dat oopene pijpen behoren een frisse aanspraak te hebben]
6. Quint Octaaf 3 voet uts. gemengde specie
[Quint octaaf beter als quint fluijt, om sterker te spreken bij het volle werk]

7. Super Octaaf 2 voet uts. gemengde specie

8. Flajolet 2 voet (:fluijtwerk van loot) de 2 onderste octaven gedekt en de andere twee octaven open pijpen

9. Mixtuijr 2 voet, spreekende 4: dik c g c g, te repeteren op de middelste c, en spreekende op 1½ voet g c g c, gemengde specie, dit register te halveren op de middelste c

10. Cornet, discant 2 voet, spreekende op de middelste c: c g c e, gemengde specie
[dit register alhier in het groot werk geplaat, om dat het beswaar soude weesen in het rughwerk]

11. Trompet 8 voet, gehalveert op de middelste c, van gemengde specie

Onderschrift

1. De toon van het orgel moet weesen, ordinaris Flute dous toon, om 'er onder te kunnen musiceren als men sulcx goet sal vinden

2. Het accoord van het orgel moet weesen dat'er 8 suiijvere groote terzen in een octaaf zijn

3. Een afsluijtingh

4. Een Tremulant in de groote buijs of conduct van dit werk, en daar moeten twee buijssen of conducten tot dit secreet weesen, om overvloed van wint te hebben

5. 't Secreet sleplade, (om dat 'er tegenwoordig geen orgelmakers gevonden worden, die een ander souden kunnen maken)

6. Een Coppeling gehalveert op de middelste c, drukkende het rughwerks clavier

7. Aan dit werk een aangehangen Pedaal van 2 octaven en C D E-mol en E

Rughwerk onder clavier uts., 4 volle octaven, als het booven werk

1. Prestant 4 voet, geheel van suiijver tin tot cieraat pijpen

2. Prestant discant uijt 8 voet, komt aldus te spreekken op de middelste c op 2 voet, van gemengde specie [ter versterking van het kerk gesangh]

3. Holpijp 8 voet, van loot

4. Holfluijt 4 voet, gedekt, met tappen of roerren, van loot

5. Octaaf 2 voet, van gemengde specie

6. Mixtuijr 1 voet 4 dik spreekende c g c g, te repeteren op de 2de octaaf 3/4 voet, en op de 3de c, uts. als op de onderste c, en op de 4de c als op de 2de c, dit register te halveeren.

[in plaats van de Quint 3 voet en de Terziaan 10 duijm, om dat dit register meer nut geeft tot versterkingh van een orgel]

7. Sexquialter discant, 3/4 voet spreekende g e.

[tot versterkingh van 't kerkgesangh]

(8. Tousijn of Dulciana van 8 voet, gemaakt uijt een 4 voets pijp; te laten maken, ofte hier uijt te

laten, ter keur van de Heeren aanbesteders)

1. Afsluijtingh
2. Tremulant
3. Bij dit orgel te maken 4 blaasbalken met een vouw, 8 voet langh en 6 voet breed.

Aldus geadviseert bij ons ondergeschreven organisten soo van de Groote Kerk en adjunct van de Nieuwe Kerk in 's Gravenhage op den 12 juli 1727.

Æ.E. Veldcamps X Dit is het merk en signatuur
van Frans Pitton

1.Stadsarchief Dordrecht, beheersno. 30, 234 (Pièces concernant l' Orgue et l' Organiste).

2.Aantekening: de tussen [] geschreven opmerkingen staan op het origineel in de marge.